

МИКОЛА ЧЕЧЕЛЬ.

ЩО НАМ ТРЕБА ЗАРАЗ РОБИТИ?

(Промова, виголошена 6-го квітня
1917 року на мітинг-концерті,
улаштованому Українським Агіта-
ційним Комітетом м. Петрограду).

Ціна 10 коп.

Видання Петроградського Українського Агітац. Комітету.
1917.

Товариш, котрий говорив перед мене, донів вам, що *нам, українцям, необхідна національно-територіальна автономія* ^{*)}, що вона для нас необхідна так само, як необхідна для людини окремої вода, як необхідне для неї повітря або хліб; як без цього не може рости і кріпнути окрема людина, так не може Український Народ розвиватись, розгортати свої сили, виявляти всебагатство своєї національної душі, не маючи автономії.

Як не може окрема людина утворити свого добробуту, не будучи забезпечена правом від любителів жити з чужої праці, так не може окремий Народ утворити собі кращого життя, не маючи забезпечення, що з його праці не користатиме иньший Народ.

Автономія для України і буде тим правом, що забезпечить Українському Народові можливість вільно розвиватись, іти до кращої будучини, де нема пригнічених, де всі рівні, і забезпечить йому вільний похід до соціалістичного ладу.

Український Народ мусить мати автономію!

Кожний Українець мусить про се пам'ятати!

Кожний Українець мусить цього домогатись!

Всі сили положимо, щоб здобути її!

Повстає питання: що-ж треба робити нам, щоб здобути собі ту благословенну автономію?

Отже я й хочу в коротких словах розказати вам, товариші Українці, про те, як нам здобувати її.

^{*)} Див. мілжечку І. Косенка „Хто ми . чого їм треба“

260 літ пройшло від того часу, як з'єднався наш народ з Москвою.

З першого ж року після цього нещасливого для нас з'єднання московські царі з своїм правительством почали потрохи, помаленьку але улерто й безупинно віднімати від нашого Народу ті права й вільності, які він мав і з якими приєднався до Москви. Пройшло 260 років і Український Народ зробився з вільного—рабом, котрому пан замкнув уста.

Український Народ зачислено було до мужицького народу. Його мова була зроблена мужицькою. Нею не вільно було ні вчитись, ні говорити в правительственных установах.

З Українського Народу намагались зробити щось кизиче. Його вважали за ту „сіру скотинку“, котра мусить орати свої лани, щоб мала з чого платити податі; котра мусить своїм трупом вкривати Мазурські болота, поля Галичини й Карпатські гори, здобуваючи славу царям, набиваючи кишені різними глуттям, а для себе помучаючи „царское спасібо“, срібні, а найчастіше дерев'яні хрести та протези, замість відбитих рук та ніг. У його вкрадено його національне ім'я, зробивши його „народним хохлом“, його доведено до того що він врешті не знав хто він. Його довели до того, що він забув зовсім про свою славу історію, про волю, котру він завше мав, котру так любив і за котру століттями боровся з різними норогами.

Царі московські осліпили Український Народ, до того забили йому памороки, що народ сей, обідраний і темний, окрадений і обдурений, забувши хто він, хто його приятелі, а хто вороги, почав шитати, що царі московські—се законні його во-

лодарі, що як на небі Бог - так на землі царь, і то царь московський, православний, захитник народу від ворогів, захитник віри православної; щоб не робив царь, то на се він має право, бо се право надано йому від Бога. Що царь має право роспоряжатись Народом, як сам захоче; коли ж для Народу буває погано від роспоряжень сього царя, то винною сьому не сам царь, а його прислужники; що вони вороги Народу, а не царь, котрий любить свій Народ і піклується за його.

Любов до тих царів сильно вкорінилася в Народі.

Ті люди, котрі бачили, що то за царі панують над Народом, як то вони піклуються за його і якого добра бажують йому, ті люди, що могли б розкрити Народові очі, не мали змоги робити сього. Їм затикали рота, а коли вони пробували роз'яснити Народові, то їм замикали уста навіки. Так всі мовчали: одні через те, що не розуміли, а другі через те, що їм не давали говорити. Все мовчало, і Вся Росія мовчала! Як каже Т. Шевченко.

Од Молдавінина до Финя
На всіх язиках все мовчить...
Бо благоденствує!*

Але нарешті прийшов кінець пануванню царів. Більше їх нема і не буде. Доволі вони попанували над нами! Народ взяв сам в свої руки власть і сієї власті з своїх рук він не випустить.

Отже першим нашим обов'язком являється розвіяти у Народу нашого той дим, той туман, яким обгорнуто було царське ім'я. Треба відзначуювати Народ від того якогось побожного погляду, що мав Народ на царя. Треба, щоб На-

род нареши зрозумів, чим були для його царі, якими ворогами Народу вони були, скільки шкоди Народові вони робили.

Ми, що живемо тут у столиці, що свідоміші від наших темних земляків, що добре знаємо чого варті царі, повинні подбати насамперед, щоб і увесь Народ знав те саме. Щоб не було в Народі таких, котрі хотіли б знов царя, як не старого, то якогось иньшого. Бо всі царі однакові! Не грєба їх!

„Бодай катк їх постинали
Отих царів, катів людських!“

як сказав Т. Шевченко, бо з ними нема волі.

„А де нема святої волі,
Не буде там добра ніколи.
Нащо ж себе таки дурить?
Ходімо в селища: там люде!
А там де люде добре буде;
Там будем жить, людеї любить,
Святого Господа хвалить.“

Ось перше гасло, перший клич, який ми му-
симо ширити серед наших земляків.—Українців.

Геть царів!

**ХАЙ ЖИВЕ ВЛАСТЬ НАРОДА.—ДЕМОКРАТИЧНА
РЕСПУБЛІКА.**

Товариші! Хай кожен з вас твердо се за-
своїть! Хай кожен з вас вияснить се не деся-
тьом і таким способом освідомлює темних братів,
котрі ще не звикли до того, як то можна жити
без царів.

Коли ви розійдетесь по Україні — сійте ці
думки!

При царях Україна не може бути вільною!
Си перше, що треба знати нашому Народові!
Кожний Українець мусить се знати!
Се єсть перший крок для здобуття автономії.

Нині ми переживаємо великі часи, історичні часи; часи, які, можливо, більше не повторяться. Перед Українським Народом стоїть завдання великої ваги: *вернути собі волю, ту волю, яку вкрадено у його.*

Український народ мусить її повернути!

Воля його мусить бути сповнена!

Тільки тепер ми можемо здобути собі свої права. Тепер тільки, поки залізо ще гаряче, ми можемо викупати свою долю. *Купте ж її!*

Бо коли залізо застигне—буде пізно, і ми знов останемось рабами, панськими батраками.

Будьмо ж ковалями свого щастя Народнього!

Російська революція принесла волю всім людям, які населяють Росію.

Тепер нема невільних!

І в Росії не повинно бути невільних Народів.

Як потрібна воля для окремих людей, так само вона потрібна і для тих народів, що живуть в Росії.

Український Народ мусить бути вільним!

Він має право сам розпорятися собою на своїй землі.

Він не дитина, для котрої потрібна опіка.

Досить тої опіки, яку ми мали над собою протягом 260 літ.

Вам, товариші, попередній промовець вже роз'яснив, чого нам треба.

І все те, що нам потрібне, ми мусимо взяти зараз же, не гаючись, взяти сами, не чекаючи, що хтось нам дасть його.

Та й хто ж може нам давати те, що нам належить, що єсть наше?

Наше добро у нас украдено. Тепер нема тих злодіїв, і ми маємо право взяти назад своє добро.

Який буде лад в цілій Росії—про те будуть рішати Установчі Збори (Учредительное Собрание). Вони ж вирішать, чи буде на Україні автономія, чи ні. В Установчих Зборах братиме участь увесь Народ через своїх виборних.

Український Народ пошле туди і своїх виборних, котрі будуть рішати про долю і шастя цілої України. Від їх рішення залежатиме доля всього нашого Народу кількох поколінь.

Виборні від Українського Народу мусять гаразд знати, що потрібне для НЬОГО.

Виборні сі мусять домогатися автономії для України і федеративно-демократичної республіки для Росії.

Але щоб послати таких виборних, треба щоб сам Народ Український добре розбирався в різних справах, щоб він сам добре знав, чого йому треба домогатися, яких виборних посилати на Установчі Збори, що їм показувати.

Чи ж знає все це тепер Український Народ?

Чи можемо ми сподіватися, що він пошле таких виборних, котрі б дійсно обстоювали його права і волю!

В тому становищі, в якому він зараз знаходиться, цього сподіватися трудно.

Нашому Народові треба ще розкрити очі, треба йому показати, де лежать його інтереси. Треба його навчити, підготувати, щоб він умів правильно рішати, якого ладу йому домогатись, яких виборних посилати, що їм наказувати. Бо инакше його знов обдурять, як і досі дурили.

Ви, товариші, і всі ті, хто вже добре розуміє,

чого треба добиватися Україні, всі ми маємо на собі святий обов'язок освіднювати свій народ, розкривати йому очі, засліплені царським московським урядом, наставляти його і підготовляти до правильного розв'язання своєї долі.

Всі, хто має змогу їхати на Україну, повинен їхати туди, щоб працювати серед Народу, навчати його, підготовляти до Установчих Зборів.

Треба організувати Народ, щоб він виступив одностайне, однодушно добиватися автономії, бо як ми тісними рядами станемо і твердо будемо домагатися своїх прав, то тільки тоді їх і здобудемо.

35 мільйонів Українського Народу пошлють багато депутатів на Установчі Збори.

Ми матимем спільників серед інших пригноблених народів, як Литвини, Фінни, Естни, Латиші, Кавказські народи, котрі домагатимуться як і ми федеративного устрою Росії і автономії для себе.

Всі ми разом матимем таку силу, котра добіється свого.

Треба лише, щоб наш Народ, як найбільший серед пригноблених народів, послав на Установчі Збори потрібних депутатів, бо від цього залежатиме, чи здобудемо ми автономію, чи ні?

Отже, товариші, приготуйте наш Народ до Установчих Зборів—*це друга задача, яка лежить перед кожним свідомим сином України.*

III.

Дозвольте, товариші, пригадати Вам наше народне прислів'я:

„Доки сонце зійде · роса очі виїсть“.

Доки Установчі Збори встановлять законом той лад, який буде на Україні пройде багато часу. Поки по закону вернуть те, що забрали беззаконно у нас, дуже довго ждати.

Установчі Збори тягтмуться не місяць і не два, навіть не рік і не два.

Сміливо можна сказати, що пройнуть роки, поки Установчі Збори скінчать свою величезну роботу.

Чекати того нам не доволиться.

Зараз, ми бачимо, всі рубляють старі царські порядки і заводять замість них нові, пильні. А ми завели?

Отже і ми, Українці, не повинні лишатися в хвості у віск, і ми також повинні робити те, чого вимагає від нас нинішня хвиля, бо час іде вперед і не чекає тих, що плентаються в хвості та відстають.

Як ми зараз не візьмемо свого, то поспі буде пізно.

Разом зо всіма людьми і народами ми мусимо викидати з України те сміття, яке лишилося в нашій хаті після царського перебування в ній.

Всі ті порядки, які позаводи старий царський уряд, і які так дуже затримували розвиток нашого Народу, які принижували його, ми мусимо знищити. Щоб і духу того поганого не було.

І в першу чергу ми мусимо відкрити вікно до світла нашому Народові — *мусимо завести свою школу.*

Народ утримує за свої гроші і школи, і учителів, отже він має право домагатися, щоб ті школи були українськими і вчителі вчили тільки по українському.

Скрізь по селах, містечках та городах Народ наш повинен се зробити і на се треба вказати йому

А хто з учителів не захоче вчити наших дітей нашою мовою, то там не місце на Україні, в українських школах. Хай такі шукають собі місце там, де їх захтять; нам же не потрібні ті, що калічать душу нашого Народу.

Опріч шкіл, в селах єсть ще церкви, куди царські псарі також повводили своє призирство до Українського Народу. Вони до того гордували нами, що наше слово вважали негідним, щоб на ньому молитися, щоб його можна почути було в церкві.

Се ми мусимо винищити.

Пони, що живуть на наші гроші, мусять слово божє давати Народові його мовою.

Геть з церкви проповідь чужою мовою!

Народ Український повинен се заявити попам і пони мусять скоротися Народній Волі! Хто ж не схоче, тому не місце в Українській Церкві; нехай такі шукають собі таких місць, де їх розумітимуть, а нам такі не потрібні.

Далі. Скрізь, куди не пускали нашу українську мову, де до неї відносилися, як до мужицької, де її ображали, не визнавали, як мову „сірої скотинки“ скрізь туди наша мова повинна увійти: в суд, у всякі правительственні місця, на залізниці, на пошту, в земства, у волості і сільські правління—скрізь на Україні мусить бути Українська мова, наша рідна мова!

Український Народ повинен сього потребувати від всяких чиновників, котрі мусять скоритися волі Українського Народу.

А як не схотять геть їх!

Українській Народ мусить бути паном на своїй землі.

Він сам мусить керувати собою!

Доволі бути чужими, підніжками!

Український народ мусить *вибрати своїх людей до земства, до городських управ, до всяких комітетів*, що зараз порядкують нашою землею і народом, що встановляють для нього порядки.

Він сам повинен порядкувати собою!

Український народ мусить з'організуватися. По селах вибрати *селянські комітети*, по волостях *волосні, а також повітові і губерніяльні*. Скрізь мусять бути свої люди, Українці.

Всі вони мусять коритися Центральній Українській Раді в Києві і керуватися нею.

Ми не відмовляємося платити податів, давати рекрутів для загальнодержавних потреб, але ми повинні мати за те і право самі собою керувати, самі встановляти для себе такі порядки, які для нас кращі.

Ми повинні заводити зараз же у себе автономний лад, бо як ми тепер не візьмемо в свої руки владу, то захоплять її у нас чужі люди і ми знов опинимося в чужій опіці.

Годі нам бути іграшкою в чужих руках!

Зараз ми переживаємо такий час, коли влада буде в тих руках, хто прийде і візьме її.

Так не прогавимо ж!

Візьмим те, що можемо, і на це маємо повне право!

Заводьмо зараз автономний лад на Україні!

А коли зберуться Установчі Збори, то ми будемо добиватися, щоб вони ствердили те, що ми під ту хвилину матимем.

Ось що, товариші, треба і нам знати і що треба роз'яснити нашим братам на Україні.

Се—третя задача кожного сина України.

IV.

Ті три задачі, котрі, я вам, товариші, вказав:

1) розвіяти серед нашого Народу туман царизму,

2) роз'яснити йому необхідність автономії для України і готувати його до Установчих Зборів,

3) організувати його і на ділі тепер же заводити автономний лад,—

ці три задачі, котрі треба, рішити кожному Українцеві, можуть бути рішені тільки там—на Україні.

Кожен з нас, що може туди їхати і працювати серед Народу, мусить се зробити, як що він хоче, щоб його не проклинали будучі покоління, щоб не сказали, що наші батьки не подбали про нашу долю і волю.

Але єсть багато людей з нас, що не мають змоги зараз же вернутися до свого Народу, котрі мусять лишитися тут на чужині. До таких належить більшість і вас, товариші-салдати.

Що ж нам робити тут, залигаєте Ви?

Пам'ятайте, товариші, що де б ви не були, де б не був Українець, він скрізь може діяти про добро своєї землі, свого Народу; кожен може покласти і свою цеглину, а з тих цеглин виросте великий будинок ВІЛЬНОЇ УКРАЇНИ.

Вас тут багато салдатів-українців.

Насамперед кожен з вас мусить освідомитись, узнати хто ми, чії сини, ким, за що закуті? Освідомитись і організуватись!

Творіть по своїх полках свої українські гуртки, свої громади.

Старайтесь зрозуміти і гаразд залам'ятати, чого нам, Українцям треба і обстоювати ці наші інтереси.

Може настати час, коли виявиться потреба виступити нам, як організованим люлям, щоб підтримати домогання наших братів на Україні.

Зараз у Києві заклалась Національна Центральна Українська Рада, котра дбає про те, щоб Народ Український дістав ті права, які йому потрібні.

Я уявляю собі такий случай, що ся Рада буде домогатися від Временного Правительства чого небудь для України. Як ми тут зможемо організовано підтримати домогання цієї Ради, то це матиме велике значіння.

Досить нам показати тоді Врем. Правительству, що ми готові піддержати свою Раду, щоб з цим рахувалися.

Без організації нам трудно чогось добитися.

Отже закладайте по своїх полках українські громади, старайтесь, де можна, виділятися в окремі українські ротні, закладайте бібліотеки українські у себе, читайте, слідкуйте за життям на Україні, інтересуйтеся ним; збільшуйте в Петрограді нійську українську громаду, посилайте представників до Національної Української Ради, котра єсть в Петрограді, входьте в українське життя, разом з иньшими Українцями добивайтеся волі для Рідного Краю.

Збирайтеся на українські зібрання і там обмірковуюйте свої справи.

Залишіть оту калічену московську мову, якою балакаєте, а говоріть рідною українською; скиньте з себе оте „хахалство“, в котре нас одягнули царські посіпаки. Будьте гідними синами України.

ського Народу, не соромтесь називатися Українцями, бо в нашій історії, в нашому житті нема нічого, чого б треба було соромитися.

Наша історія велична і славна своїм минулим. Гордіться нею!

„Учіться, брати мої,
Думайте, читайте,
І чужому навчайтесь—
Свого не цурайтесь.

Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Чужі люди цураються,
В хату не пускають!“

— як казав великий наш поет і борець за волю Т. Шевченко.

Пам'ятайте про Рідний Край, про наш Народ!
Дбайте за його щастя і волю!

Кличте до спільної боротьби братів не-українців, для котрих Україна стала матір'ю!

Горіться за спільну волю!
Творіть семью велику, нову!

[, мовляв поет:

„.... братів благих своїх
Господь не забуде. —
Воцариться в дому тихім
В семьї тій великій,
І пошле їм добру долю
Од віка до віка.“
